194: Kadınların Namazda Ayaklarını Örtmesi

Tarık Ebu Abdullah

8 Ağu, 2017

https://ilimvecihat.com

SORU

Kadın ayaklarını namazda örtmesi gerekir mi?

CEVAP

Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'a, salât ve selam efendimiz Rasûlullah'a, ehli beytine, ashabına ve yolunu takip eden mü'minlere olsun.

Namazda avretin setredilmesi namazın sıhhat şartlarındandır. Ebu Katade *(radıyallahu anhu)* Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'in şöyle buyurduğunu söyler:

لا يقبل الله من امرأةٍ صلاةً حتى تُواري زينتها، ولا من جارية بلغت المحيض حتى تختمر

"Allah, kadının ziynetlerini örtene dek ve buluğa girmiş kız çocuğunun başını örtene dek namazını kabul etmez."

Bu hadisi İmam et-Taberani *(rahimehullah)* Kebir'inde ve Evsat'ında ve Sağir'inde tahriç etmiştir ve peşinden "bu hadisi el-Evzai'den Amr bin Haşim'den başkası rivayet etmemiştir. İshak bin İsmail de bu rivayetle teferrüt etmiştir" der. El-Heysemi Mecmeu'z-Zevaid'de "İshak bin İsmail bin Abdi'l-Ala el-Eyli'nin hal tercümesini yapmış kimse bulamadım. Diğerleri güvenilirdir" der. Ama doğrusu İmam ibnu Ebi Hatim er-Razi *(rahimehullah)* Cerh ve Tadil'inde ve Hafız el-Mizzi *(rahimehullah)* Tehzibu'l-Kemal'ında İshak bin İsmail bin Abdi'l-Ala el-Eyli'nin tercümesini yapmışlardır ve onun için ne tecrih ve ne de tadil zikretmemişlerdir.

Hadis "ziynetin" örtülmesi namazın sıhhati için şart olduğuna delildir. "Ziyneti" Aişe, ibni Abbas ve İbni Ömer *(radıyallahu anhum)* kadının yüzü ve elleri hariç tüm bedenin olduğunu söylemişlerdir.

Bu ve başka delillere binaen ulemanın ekseri kadının namazda örtmekle mükellef olduğu avretin yüzü ve bileklere kadar elleri hariç tüm bedeni olduğunu söylemişlerdir. Tabii bu mahremi veya kadınlar arasında olduğu zaman böyledir. Yabancı erkeklerin huzurunda namaz kılan kadın için bedeninin tümü setri vacip olan avrettir. İmam ibnu Abdi'l-Berr *(rahimehullah)* İstizkar'ında "Hicaz'ın ve Irak'ın büyük şehirlerin fakihleri hür kadınların bütün bedenlerini uzun ve bol olan ve şeffaf olmayan elbiseyle ve başlarını örtmeleri vacip olduğunu söylerler. Çünkü kadının tamamı, yüzü ve elleri hariç avrettir. Bunun için yüz ve eller hariç tüm bedenini setretmesi vaciptir" der.

Ayakların setri vacip olan avretin dâhilinde olup olmadığı hususunda ulema ihtilaf etmiştir. Zikri geçtiği gibi ekser ulema ayakları avrete dâhil etmişlerdir. İmam Malik, İmam Leys bin Sad, İmam el-Evzai, İmam eş-Şafii ve İmam Ahmed rahmetullahi aleyhim bunlardandır. Ebu Hanife ve İmam es-Sevri *(rahimehumallah)* kadının ayaklarının namaz esnasında setredilmesini vacip görmemişlerdir. İmam ibni Teymiyye *(rahimehullah)*'da bu görüşü desteklemiştir.

İki görüşten racih olan kadının namazda ayaklarını örtmesi vacip olmasıdır. Çünkü nassların ve sahabe sözlerinin şahitlik ettiği görüş budur.

Bir. Kur'an:

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ

"Ey Âdemoğulları! Her mescid huzurunda ziynetlerinizi tutunun" (Araf, 31)

İbni Abbas *(radıyallahu anhuma)* şöyle diyor: "Kâbe'yi çıplak tavaf ederlerdi. Ve Allah elbise giymelerini ve avretlerini açmamalarını emretti."

وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا

"Zahir olanı başka ziynetlerini açmasınlar" (Nur, 31)

"Zahir olan ziyneti" İbni Mesud *(radıyallahu anhu)* ve ashabı elbiseyle tefsir etmişlerdir. İbni Abbas *(radıyallahu anhum)*a ve ashabı, Aişe *(radıyallahu anha)*, ibni Ömer *(radıyallahu anhuma)* ve başkaları "zahir olan ziyneti" yüz ve eller ile tefsir etmişlerdir. İmam ibni Cerir *(rahimehullah)* Tefsir'inde şöyle der: "Bu sözlerin arasında evla olan ziynetten maksud eller ve yüzdür diyenlerin sözüdür. Bu görüşün evla olduğunu söylememizin sebebi hepsinin namaz kılanın avretini setretmesini icmaen vacip görmeleridir ve kadının namazda yüzünü ve ellerini açabileceğinde icma etmiş olmalarıdır. Ama bunun dışında bedeninin hepsini örtmesi gerekiyor olmasıdır."

İki. Sünnet:

عن أم سلمة أنها سألت النبى صلى الله عليه وسلم أتصلى المرأة فى درع وخمار ليس عليها إزار قال إذا كان الدرع سابغا يغطى ظهور قدميها

İmam Ebu Davud *(rahimehullah)* Sunen'inde muminlerin annesi Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'nın Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e "kadın

üzerinde izar olmaksızın başörtü ve elbiseyle namaz kılabilir mi?" sorduğunda Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)'in "eğer elbise bol ve ayakların üstünü kapatacak kadar uzun ise (evet)"* dediğini rivayet etmiştir. Hadisin akabinde İmam Ebu Davud *(rahimehullah)* şöyle der: "Bu hadisi Malik bin Enes, Bekr bin Mudar, Hafs bin Ğiyas, İsmail bin Cafer, ibnu Ebi Zib ve ibnu İshak da Muhammed bin Zeyd'den, o da annesinden, o da Ummu Seleme'den rivayet etmişlerdir. Lakin hiçbiri nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'i zikretmemişlerdir, Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'ya kasretmişlerdir."

Bu hadis mevzuumuz da ihtilafı kaldıracak ve hükme bağlayacak delil olur, eğer sahih ise! Ama ulema arasında bu hadisin sıhhati iki sebepten ötürü tartışılmıştır.

Birincisi: Hadisin ravilerin hepsi haberi Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'ya mevkuf (yani onun sözü olarak) rivayet etmişlerdir. Abdurrahman bin Abdillah hariç. O bu haberi Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e merfu rivayet etmiştir.

İmam ed-Derakutni *(rahimehullah)* şöyle der: "Bu hadis hakkında konuşulmuştur, çünkü Abdurrahman bin Abdillah için Yahya "onun hadisinde zaaf vardır" demiştir ve Ebu Hatim er-Razi de "onda gevşeklik vardır. Hadisi yazılır, ama hüccet getirilmez" demiştir. Bu hadisi merfu rivayet etmiş olması açık hatadır. Ebu Davud *(rahimehullah)* "bu hadisi Malik bin Enes, Bekr bin Mudar, Hafs bin Ğiyas, İsmail bin Cafer, ibnu Ebi Zib ve ibnu İshak da Muhammed bin Zeyd'den, o da annesinden, o da Ummu Seleme'den rivayet etmişlerdir. Lakin hiçbiri nebi *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'i zikretmemişlerdir, Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'ya kasretmişlerdir" demiştir." Ve İlel'inde şöyle der: "Malik, ibnu Ebi Zib, ibnu Lehia, Ebu Ğassan Muhammed bin Mutarrif, İsmail bin Cafer ve ed-Deraverdi Muhammed bin Zeyd'den, annesinden, o da Ummu Seleme'den mevkuf rivayet etmişlerdir. Doğru olan da budur."

Ama İmam el-Hakim *(rahimehullah)* Mustedrek'inde hadis için "bu hadis el-Buhari'nin şartlarına göre sahihtir. Ama ikisi (el-Buhari ve Muslim) tahriç etmemişlerdir" der. Ez-Zehebi *(rahimehullah)*'da onun tashihine Telhis'inde katılmıştır. Ve en-Nevevi *(rahimehullah)* Mecmu'da "Ebu Davud ceyyid isnad ile rivayet etmiştir. Lakin ravilerin ekseri Ummu Seleme'ye mevkuf rivayet etmişlerdir" der.

Tartışılan ravi Abdurrahman bin Abdillah bin Dinar el-Adavi el-Medeni, ibni Ömer *(radıyallahu anhuma)*'nın talebesi Abdullah bin Dinar *(rahimehullah)*'ın oğludur. Abdullah imamlar indinde sıkadır. Ancak oğlu Abdurrahman babası

kadar güvenilir değildir. İmamlar Abdurrahman'ın güvenirliği hususunda ihtilaf etmişlerdir. İmam Yahya bin Main *(rahimehullah)* "onun hadisinde zaaf vardır", İmam Ebu Hatim er-Razi *(rahimehullah)* "o gevşektir. Hadisi yazılır ama hüccet getirilmez ve İmam ibnu Adiy *(rahimehullah)* "o hadisleri yazılan zayıf ravilerdendir" demiştir. Bunun zıddına İmam Buhari *(rahimehullah)* Sahih'inde ondan hadis rivayet etmiştir, Ebu'l-Kasım el-Beğavi *(rahimehullah)* "onun hadisleri salihtir" ve Hafız ibnu Halfun *(rahimehullah)*'ın rivayetinde İmam ibnu'l-Medini *(rahimehullah)* "saduk, güvenilir" demiştir. Bunun için âlimlerin bazıları Abdurrahman bin Abdillah'ın haberi Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*'e isnad etmesini sıka ravinin ziyadesi olarak kabul etmişlerdir ve ziyadenin ilğasını caiz görmemişlerdir.

Ancak her haliyle tartışılmış bir ravi teferrüt ve muhalefet halinde hüccet olmaz. Bunun için imamların ekseri bu haberi merfu değil mevkuf rivayet etmişlerdir veya merfu rivayet etmişlerdir ama ekserin haberi mevkuf rivayet etmiş olmalarını tenbih etmişlerdir.

Hadisin tartışılmasına sebep olan ikinci husus da şudur: Muminlerin annesi Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'dan rivayet eden Muhammed'in annesinin mestur olmasıdır. Hadisin bütün rivayet yolları Muhammed bin Zeyd bin Kunfuz'da toplanıyor. O da annesinden, o da Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'dan rivayet ediyor. Hafız ibnu Hacer *(rahimehullah)* Lisanu'l-Mizan'ında onun için tecrih ve tadil zikretmeden şöyle diyor: "Muhammed bin Zeyd'in annesi Ummu Haram. İsminin Amine olduğu söylenilmiştir. O Umme Seleme *(radıyallahu anha)*'dan rivayet etmiştir. Ondan da oğlu Muhammed bin Zeyd bin el-Muhacir rivayet etmiştir." Hafız ez-Zehebi *(rahimehullah)*'da Munteka'sında "Ummu Haram, Ummu Seleme'den, tabiinden" demekle yetinmiştir, onun hakkında tecrih ve tadil zikretmemiştir.

Hulasa: Ummu Seleme hadisin ister merfu rivayeti ister mevkuf rivayeti için sabit olan iki illet hadisin terkini gerektirmez. Bunun için hadisi mevkuf yoluyla rivayet etmiş olan İmam Malik *(rahimehullah)* hadisle amel etmiştir. Onun dışında İmam Leys bin Sad, İmam eş-Şafii, İmam el-Evzai ve İmam Ahmed gibi büyük Hadis ehli imamlar da Ummu Seleme hadisini terk etmemişlerdir. Çünkü her ne kadar hadisin kendisi sened itibariyle merfu ve mevkuf haliyle tartışılmış olsa da başka nasslar ve sahabe sözleri hadisi destekliyor ve böylece hadisin merfu ve mevkuf sıhhatini güçlendiriyor.

İbni Ömer *(radıyallahu anhuma)*'dan gelen hadiste Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurmuştur:

قال رسول الله صلى الله عليه و سلم من جر ثوبه خيلاء لم ينظر الله إليه يوم

القيامة فقالت أم سلمة فكيف يصنعن النساء بذيولهن ؟ قال يرخين شبرا فقالت إذا تنكشف أقدامهن قال فيرخينه ذراعا لا يزدن عليه

Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* şöyle buyurdu: "Her kim kibirlenip böbürlenerek giydiği elbisenin eteğini yerlerde sürüklerse Allah kıyamette onun yüzüne bakmaz." Bunun üzerine Ummu Seleme: "Kadınlar eteklerini nasıl yapsınlar?" dedi. Rasûlullah *(sallallahu aleyhi ve sellem)*: "Bir karış indirsinler" buyurdu. Ummu Seleme: "Bu durumda ayakları açılır" deyince "bir arşın uzunluğu kadar indirsinler daha fazla indirmesinler" buyurdu.

Hadisin akabinde İmam et-Tirmizi *(rahimehullah)* "hadis hasen sahihtir" der. Ayrıca hadisi İmam en-Nesei *(rahimehullah)*'da sahih senedle tahriç etmiştir.

Hadisin delil olma yönü açıktır: Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* elbiselerin yere varacak şekilde uzatılmasını nehyedince Ummu Seleme *(radıyallahu anha)* hemen kadınların elbiselerini soruyor, çünkü kadınların elbiseleri bu hal üzereydi. Ve elbiselerini uzatmadıkları durumda ayaklarının açılacağından endişesini dile getirdiğinde Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* bu endişeyi gereksiz olarak reddetmiyor, bilakis kabul ediyor ve bir arşın miktarı uzatmalarına cevaz veriyor. Buradan iki şey anlaşılıyor:

Bir: Sahabiyatın elbiseleri ayaklarını kapatıyordu, çünkü aslen var olmayana nehiy durumunda itiraz edilmez.

İki: Ayakların kapatılması şeran matluptur, çünkü Rasûlallah *(sallallahu aleyhi ve sellem)* Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'nın "bu durumda ayakları açılır" gerekçesini kabul etmiştir.

Bunun için İmam et-Tirmizi *(rahimehullah)* hadisten sonra "bu hadiste kadınların elbiselerini yere varacak kadar uzatmalarına ruhsat vardır, çünkü bu onları daha çok gizler" der ve en-Nevevi *(rahimehullah)* "kadınların elbiselerini yere kadar uzatmalarının cevazında icma vardır" der.

Bu hadis hususen namaz esnasında kadının giyeceği elbiseyi konu etmese de, hadisi namaz halinde tahsis eden delil de yoktur. Bu durumda kadının namaz esnasında giydiği elbisenin hususiyetlerini umumen giydiği elbisenin hususiyetlerinden neye göre ayıracağız? Kaldı ki sahabiyatın namaz esnasında giydikleri elbiseler ayakların açılacağı kadar kısa değil ayakları örtecek kadar uzun elbiselerdi.

Üç. Sahabe sözü:

Yukarıda muminlerin annesi Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'dan rivayet edilen hadisin merfu veya mevkuf olması konusundaki tartışmadan bahsettim. Ekser ulemanın takdirine göre mevkuf olduğu kabul edilirse mevzuda Ummu Seleme *(radıyallahu anha)*'nın görüşü kadının namazda ayaklarını örtmesi gerektiği yöndedir. Müminleri annesi Ummu Seleme *(radıyallahu anha)* ise sahabenin fakihlerindendi.

Ve İmam el-Evzai *(rahimehullah)* İmam Mekhul *(rahimehullah)*'dan şöyle nakleder: "Aişe'ye "kadın kaç çeşit elbisede namaz kılar?" diye sordum. Bana "Ali'ye git ve ona sor. Sonra tekrar bana gel!" dedi. Ali bana "فـــي درع ســـابغ (uzun ve bol elbisede) ve başörtüsüyle" dedi. Tekrar Aişe'ye döndüm ve ona haber verdiğimde "doğru söylemiş" dedi." Müminlerin annesi Aişe *(radıyallahu anha)*'nın ilimde ve fetvada üstünlüğünü ise herkes bilir.

Ve İmam Leys bin Sad *(rahimehullah)* İmam Ubeydullah el-Havlani *(rahimehullah)*'ın şöyle dediğini nakletmiştir: "Muminlerin annesi Meymune'yi uzun ve bol elbise (درع سابغ) içinde namaz kılarken gördüm.

Kadının başörtüsü ve uzun ve bol elbiseyle (درع ســـابغ) namaz kılacağını ibnu Abdi'l-Ber *(rahimehullah)* ibni Abbas *(radıyallahu anhum)*a'dan da nakletmiştir.

Burada uzun ve bol elbise olarak tercüme ettiğim درع ســـابغ (dir'un sebiğun) kelimelerini es-Suyuti *(rahimehullah)* Camiu'l-Ehadis'inde şöyle açıklar: "الـدرع (ed-Dir'u) kadının bedenini ve bacaklarını örten elbisedir. Elbise yukarıdan aşağıya kadar uzanan ve ayakların üstünü kapatan elbise olduğunda ona سابغ درع (dir'un sebiğun) denilir".

Hulasa:

Yukarıda zikrettiğim delillere binaen iki görüşten racih olan muhakkak kadının namazda ayaklarını örtmesi gerektiğidir. Bu bahiste delaletinde en açık olan delilin tartışılmış veya zayıf olması (Ummu Seleme hadisini kast ediyorum) hem o delili, hem diğer delilleri metruk yapmaz. Özellikle ayakların açık olabileceğini ispat eden delilin var olmamasıyla ve sahabeden de bu görüşü destekleyen bir sözün olmamasıyla beraber. Bilakis İmam ibnu Abdi'l-Berr *(rahimehullah)* İstizkar'ında şöyle der: "Kadınların namazda ayaklarını örtmeleri gerektiği hususunda sahabe arasında bir ihtilaf bilmiyorum. Bu hususta Müslümanların annelerinden *(radiyallahu anhunne)*'den gelen

haberler senin için yeterlidir.”

Ve el-Beyhaki *(rahimehullah)* Sunen’inde şöyle der: “Sahabe *(radıyallahu anhum)*’un Allah’ın ziynetten nelerin izhar edilmesini mubah kılmış olduğunu beyan eden sözleriyle bu görüş (yüz ve eller hariç tüm bedenin avret olması) güçlü olan görüştür.” Allah-u Alem.

Allah’a hamd ve Rasûlü Muhammed’e salât ve selam olsun. Davamızın sonu âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd etmektir.